

DFØ

Dato: 03.06.2025
Saksref: 202509218-2
Deres ref.:
Side: 1 / 14

Vår saksbehandler: Vibeke Tegneby
Telefon:
Mobil: +4791756175
E-post: Vibeke.Tegneby@banenor.no

Høring om kontraktsvilkår, krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder

«25/33 Høringsinnspill - krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder»

Generelle innspill

Bane NOR takker for muligheten til å gi innspill til krav og kriterier for bærekraftige leverandørkjeder ved anskaffelse av høyrisikoprodukter. Det har vært nyttig å kunne reflektere over spørsmålene som er stilt, men også å hente inspirasjon til egne, fremtidige anskaffelsesprosesser om forslag til krav og kriterier.

Vi har nylig revidert våre seriøsitetsskrav (standardkrav i kontrakt). I de reviderte kravene er nytt at vi nå stiller krav til system for etterlevelse av alle seriøsitetsskravene, hvor metode for aktsomhetsvurderinger beskrevet i åpenhetsloven er vist til som et eks. for system. Vi har ønsket om å kreve et system og samtidig gjøre det enklere for både små og store leverandører, men der vi forventer at de store leverandørene følger aktsomhetsmetodikken. I selve kravet der vi stiller krav til ivaretagelse av menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold har vi i standardkravet forenklet og nedjustert fra tidligere ved også her å vise til åpenhetsloven, metodikken ligger da til grunn for alle seriøsitetsskrav som krav til system. Dette systemet skal være implementert ved kontraktsinngåelse, noe som understøtter presiseringen i de nye kravene om at alle leverandører skal ha en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger på plass ved kontraktsinngåelse. Da kan vi i større grad få opp risikoen for alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter som kan skje allerede fra starten av avtaleperioden. I våre krav har vi også inkludert dagbøter ved mangelfull dokumentasjon på system for etterlevelse, dette er nytt.

Gitt forenkling, må vi parallelt se på hvordan vi skal stille tilsvarende strengere krav til høyrisikoleverandører i form av kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier, her har vi så vidt begynt og forsøkt dette enkelte anskaffelser, derfor kommer forslag til krav i høringen godt med i utviklingen.

Vi opplever det som positivt å understreke valg av veiledning og dialog med leverandører som primær arbeidsmetode for etterprøving av kontraktsvilkårene.

Vi ser det som svært positivt at sporbarhet i leverandørkjeden anbefales som et tildelingskriterium for å sikre ansvarlige leverandører, og like viktig, redusere forsyningsrisiko/øke beredskap.

Innspill til kontraktsvilkår, kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjon og tildelingskriterier

Anbefalt kontraktsvilkår:

Kontraktsvilkår	Bærekraftige leverandørkjeder
Formål med kontraktsvilkårene	Formålet med kontraktsvilkårene er å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter, herunder anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og antikorrupsjon i forbindelse med produksjon av kontraktens gjenstand.
Formulering av kontraktsvilkårene	Leverandøren skal gjennom hele avtaleperioden etterleve føringene i FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper om ansvarlig næringsliv og åpenhetsloven, ved å utføre aktsomhetsvurderinger. Bilag 1 spesifiserer underliggende konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll som skal respekteres ved produksjon av varer og tjenester med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, herunder anstendige arbeidsforhold, miljøhensyn og antikorrupsjon i leverandørkjeden. Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde. Dersom leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakten, er leverandøren forpliktet til å videreføre kravene i leverandørkjeden og kontrollere etterlevelse. 1. Aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv Aktsomhetsvurderinger skal utføres i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. De skal utføres regelmessig og stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, alvorlighetsgraden av, og sannsynligheten for brudd på for grunnleggende menneskerettigheter. Redegjørelsen for aktsomhetsvurderinger skal være offentliggjort ved kontraktsinngåelse. Med aktsomhetsvurderinger menes å: a) Forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer. Som et minimum innebærer dette å ha: • En eller flere offentlig tilgjengelige policys vedtatte av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å respektere konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll i Bilag 1, i egen virksomhet og i leverandørkjeden. • En eller flere ansatte på ledelsesnivå har ansvar for etterlevelse og rapportering om arbeidet med aktsomhetsvurderinger til styret. • Styret skal regelmessig følge opp rapportering om aktsomhetsvurderinger og iverksette egnede tiltak basert på resultatene fra rapporteringen. • Leverandøren skal ha rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av en slik policy i egen virksomhet og i leverandørkjeden. b) Kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø som virksomheten enten har forårsaket

	eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til virksomhetens forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester i leverandørkjeder. c) Iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser basert på virksomhetens prioriteringer og vurderinger etter bokstav b. Som et minimum innebærer dette å: • stanse aktiviteter som forårsaker eller bidrar til negativ påvirkning i egen virksomhet eller i leverandørkjeden. • fremme innkjøpsmetoder som ikke hindrer underleverandører og forretningspartnerne fra å overholde konvensjoner, lover, resolusjoner og protokoll i Bilag 1. Kommentar Bane NOR: «fremme innkjøpsmetoder» er litt for generelt. Hva med å inkludere eksempler. Menes sertifiseringer, revisjoner gjort av 3 part, annet? Gjerne inkludere når innledning er, «som et minimum innebærer dette å:» • etablere handlingsplaner i samråd med berørte interessenter og rettighetshavere eller deres representanter. d) Kontrollere gjennomføring og resultater av tiltak etter bokstav c. e) Informere berørte interessenter og rettighetshavere om rutiner for aktsomhetsvurderinger og hvilke tiltak som er gjennomført for å kartlegge og håndtere faktisk eller potensiell negativ påvirkning. Funn og resultatet av disse aktivitetene skal være offentlig tilgjengelig. Leverandøren skal rapportere om gjennomførte og /eller planlagte tiltak for å rette opp skaden og/eller yte erstatning til skadelidende. f) Sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd. 2. Kontraktsoppfølging Leverandøren skal kontrollere at Punkt 1 etterleves i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Ved varsling om brudd eller informasjon om særlige forhold som gir grunn til mistanke om forhold i strid med Punkt 1 i egen virksomhet eller i leverandørkjeden, skal leverandøren rapportere dette til Oppdragsgiver uten ugrunnet opphold. For å kontrollere etterlevelse av Punkt 1 kan Oppdragsgiver pålegge leverandøren å; - delta i oppfølgingssamtale(r) med Oppdragsgiver og /eller andre relevante interessenter. - besvare egenrapportering. Kommentar Bane NOR: Egenrapporteringen og tidligere maler har vært dels komplekse. Hvordan er disse tenkt lagt opp nå? - fremvise gjennomførte aktsomhetsvurderinger i henhold til kravene i Punkt 1. Oppdragsgiver angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden som skal fremvises. - fremvise en oversikt over produksjonsenheter i leverandørkjeden, inkludert kontaktopplysninger, for utvalgte produkter, og/eller komponenter og/eller råvarer. Oppdragsgiver angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden som skal fremvises.
--	---

- fremviser rapport(er) relevant(e) for kravene i Punkt 1.

Kommentar Bane NOR: Hva meners/forventes her? Litt utydelig. Menes redegjørelse, rapport som er gjort av egen virksomhet knyttet til risikoprodukter, rapport for gjennomførte vurderinger generelt? Gjøres gjerne mer tydelig. Kan være både og?

- fremviser gjennomførte skjerpede aktsomhetsvurderinger ved ekstraordinære omstendigheter og kriser, som naturkatastrofer, epidemier, borgerkriger, væpnede konflikter o.l. som kan påvirke leveransene under denne kontrakten.

Svar skal gis innen rimelig tid og senest tre uker etter utsendelse fra Oppdragsgiver, med mindre Oppdragsgiver har satt en annen frist.

Oppdragsgiver har rett til å samarbeide med andre offentlige oppdragsgivere og samarbeidspartnere under kontraktsoppfølgingen, samt å dele relevant informasjon og dokumentasjon fra oppfølgingen, som revisjonsrapporter. Oppdragsgiver skal sikre at informasjonen deles på forsvarlig måte og at taushetsplikt ivaretas.

3. Sanksjoner

Den primære arbeidsmetoden når brudd på kontraktsvilkårene oppdages, er veiledning og dialog med leverandøren. Oppdragsgiver vil likevel kunne sanksjonere omfattende og klare brudd på kontraktsvilkårene.

Ved brudd på Punkt 1-2, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder sanksjonsbestemmelser i hovedkontrakten med følgende tillegg og presiseringer.

Oppdragsgiver kan:

- Stille krav om å komplettere mangelfull informasjon:
Ved mangelfull informasjon skal ny eller utbedret dokumentasjon sendes inn uten ugrunnet opphold.
- Kreve retting:
Leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for når og hvordan kontraktsbruddene skal rettes. Tiltakene skal være rimelige sett i forhold til bruddenes art og omfang. Tiltaksplanen skal fremlegges innen rimelig tid og senest innen fire uker. Oppdragsgiver skal godkjenne tiltaksplanen og dokumentasjon av rettelser.
- Iverksette midlertidig stans i hele eller deler av leveransen ved vesentlig kontraktsbrudd. Under stans vil ikke erstatningskjøp som foretas hos annen leverandør anses som kontraktsbrudd.
- Kreve at leverandøren bytter underleverandør ved vesentlig kontraktsbrudd. Dette skal skje uten kostnad for Oppdragsgiver.
- Kreve dagbot:
Oppdragsgiver har rett å kreve dagbot når leverandøren ikke oppfyller kravet om å fremlegge tiltaksplan eller tiltaksplanen ikke blir overholdt. Dagboten påløper automatisk. Dagboten utgjør [x] prosent av samlet vederlag for leveransen (kontraktssummen) ekskl. merverdiavgift for hver kalenderdag forsinkelsen varer, men begrenset til maksimalt [x] kalenderdager.
-

Kommentar Bane NOR: Opplever dette punktet som «unødvendig» komplekst. Anbefaler å forenkle – dagbot gjelder ved manglende dokumentasjon på aktsomhetsvurderinger, en sum for brudd på redegjørelse/oppfølging, herunder alle steg i metodikken. Faktiske brudd på menneskerettigheter, promille av kontraktssummen. Se eks. vedlegg 1.

	Heve kontrakten: Ved vesentlig kontraktsbrudd kan Oppdragsgiver heve kontrakten. Selv om Leverandøren eller underleverandøren retter, er dette ikke til hinder for at Oppdragsgiver kan heve.
Spørsmål:	Under Punkt 1 er det satt inn underpunkter for a og c. Dette for å forenkle for leverandøren hva disse to OECD-trinnene innebærer av konkrete tiltak i aktsomhetsvurderingen. Bør også b, d, e og f inneholde underpunkter for å forenkle for leverandøren hva disse trinnene innebærer av tiltak?
Bane NORs svar:	Ja det gir merverdi for leverandør å få konkrete eksempler, men da må det være konkrete eksempler. Alternativt til å ha eks. i kravet kan det lages en veileder som et supplement for ikke å gjøre kravene i seg selv alt for lang, eventuelt gjøre det tydeligere at noe tekst er veiledningstekst.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (1):

Kvalifikasjonskrav	Aktsomhetsvurderinger
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv ved tilbudsinnlevering. Dette er for å sikre at leverandøren har nødvendig teknisk og faglig kompetanse til å etterleve kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og en bærekraftig leverandørkjedestyring for kontraktens gjenstand i kontraktsperioden.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal fremvise rutiner for å utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.
Dokumentasjon:	Leverandørens kan dokumentere sine rutiner for aktsomhetsvurderinger enten gjennom å; 1) legge ved lenke til virksomhetens nettside hvor en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger er publisert i henhold til åpenhetsloven, eller Kommentar Bane NOR: Bør muligens presisere at redegjørelsen skal være datert og signert av ledelsen, slik at denne ikke kan endres etter tilbudstidspunktet 2) legge ved en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger. Virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven, skal redegjøre for aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven § 4 a-f. Redegjørelsen skal stå i forhold til kontraktsverdi, virksomhetens størrelse, art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter. Det er ikke påkrevd at redegjørelsen er offentlig publisert. Kommentar Bane NOR: Bra presisering, men det er her det er behov for noe mer veiledning knyttet til de ulike punktene for mindre selskaper om vi stiller dette som kvalifikasjonskrav, eks. gjennom veiledning. Hva kan a) eks. innebærer om du ikke er en stor virksomhet? Eks. styrevedtekter, annet. Ref. spørsmål nedenfor.

Informasjon om kvalifikasjonskravet	Risikoen for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden ved produksjon av høyrisikoprodukter er betydelig. Bruk av kvalifikasjonskravet, i tillegg til kontraktsvilkårene, anbefales for å sikre at leverandørene har rutiner for, og utfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv ved kontraktsinngåelse. Anbefalinger om hvordan leverandører skal gjennomføre aktsomhetsvurderinger og hvordan Oppdragsgiver kan kontrollere disse finnes hos Norges kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv, og hos Forbrukertilsynet. Oppdragsgiver kontrollerer at leverandøren gjennomfører aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv, men skal ikke vurdere nivået i aktsomhetsvurderingene. Det finnes ikke et definert minstenivå for hva som er en godkjent aktsomhetsvurdering, derfor ville en skjønnsmessig vurdering av dette kvalifikasjonskrav risikere uheldige konsekvenser for konkurransen.
Spørsmål:	Bør det lages veiledning om hva som bør inkluderes som et minstenivå for aktsomhetsvurderinger for virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven?
Bane NORs svar	Ja, det er ønskelig, også kommentert lengre opp. Bane NOR jobber i disse dager med å lage en veileder som skal følge seriøsitetsskravene i sin helhet, inkludert kravet «Ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.». Her vil vi etter beste evne forklare med tekst og eksempler hvordan mindre selskaper, som bla. ikke er omfattet av åpenhetsloven, kan ivareta kravet.

Anbefalt kvalifikasjonskrav (2):

Kvalifikasjonskrav	Sporbarhet i leverandørkjeden
Formål med kvalifikasjonskravet	Formålet med kvalifikasjonskravet er å kontrollere at leverandøren kan dokumentere at de har sporbarhet i leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.
Formulering av kvalifikasjonskravet	Leverandøren skal redegjøre firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonssenheter hvor sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet) skjer. Kommentar Bane NOR: Kvalifikasjonskravet bærer preg av å være et dokumentasjonskrav og kan med fordel spisses slik at det er tydelig hvilken grad av sporbarhet som kreves, eks. bør det komme frem hvilke krav som stilles til sammenstillingen, herunder bruk av produksjonsskjema. Kvalifikasjonskravet bør dog inkludere krav sporbarhet lengre ned i leverandørkjeden, ref. spørsmål til kvalifikasjonskravet lengre ned.

	Ellers gir det mindre verdi for totalrisiko for det enkelte produkt (avhengig av produkt som kjøpes)
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i produktskjemaet, for følgende utvalgte produkter: [...] Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for produksjonsenhet(ene) hvor oppgitte produkter: [x,y,z] er tilvirket. Kommentar Bane NOR. Her kan man gjerne være enda tydeligere på mal som skal benyttes, det vises til produktskjema. Her står det «tilvirket», antar det vises til siste ledd i produksjonsprosessen alene. Kan med fordel spisses/tydeliggjøres.
Informasjon om kvalifikasjonskravet	Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrolloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Et minste nivå av sporbarhet bør derfor være til sammenstillingsledd i leverandørkjeden. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden.
Spørsmål:	1) Kan det være rimelig å bruke et kvalifikasjonskrav der leverandører skal redegjøre for produksjonssted lenger ned i leverandørkjeden enn sammenstillingsleddet? Hvis ja, for hvilke produktkategorier kan dette være forholdsmessig? 2) Når er det forholdsmessig å avvise leverandører som ikke oppfyller kvalifikasjonskravene til sporbarhet i leverandørkjeden? 3) Hvordan skal oppdragsgiver forholde seg til merkevareprodusenter som ikke er villige å oppgi produksjonssted, tross at slik informasjon er belagt med taushetsplikt og unntatt offentligheten?
Bane NORs svar	1) Ja, dette etterspør vi i dag for utvalgte produkter forbundet med høyere risiko der det er lange leverandørkjeder utenfor Norge i oppfølgingen, <i>eks</i>; for: jernbanemateriell, utvalgt IKT utstyr, signalutstyr, energi (omformerstasjoner) og transport/rullende materiell/arbeidsmaskiner Markedsdialog er her avgjørende for å sikre mulig oppfyllelse. 2) Når risikoen for brudd på krav er stor. dvs. materialet som underleverandøren produsere kommer fra sted hvor det er lite kontroll på etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og der man ikke får noen sertifisering eller

	forsikring fra leverandør. Indikasjoner på dette kan baseres på indekser, erfaringer fra andre selskaper som har gjennomført anskaffelser av denne type produkter etc. Eksempel kan være solceller og råvarer til metallproduksjon. 3) Hvis risikoen vurderes som høy og vi ikke får informasjon om produksjonssted eller leverandørkjede, kan vi etterspørre beskrivelse av hvordan de jobber med oppfølging av temaet og dokumentasjon på hva de har gjort for den relevante leverandørkjeden. Vi kan også gå sammen med andre innkjøpere for å utøve «økt press» eller kreve åpenhet. Vi bruker også referanser til Åpenhetsloven for å vise at vi er lovpålagt å følge opp dette og at vi må finne alternative leverandører hvis de ikke samarbeidet med oss.
--	---

Anbefalt kravspesifikasjon:

Kravspesifikasjon	Bærekraftig produksjon
Formål med kravspesifikasjonen	Formålet er at leverandøren kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av kravspesifikasjonen	Kontraktens gjenstand skal være bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves.
Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i produktskjemaet hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes: - Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. - Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). - Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifisert av SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.

Informasjon om kravspesifikasjonen	Gjennom markedsundersøkelser kan oppdragsgiver undersøke om leverandørene kan tilby produkter med merkeordning eller om det gjennomføres tredjepartsrevisjon ved produksjonsenhetene. Dette minsker dokumentasjonsbyrden for leverandørene og frigjør tid for oppdragsgiver. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette krav. Hvis det ikke er tilstrekkelig antall leverandører som kan oppfylle kravet, kan tildelingskriterier brukes til å premiere leverandører som kan tilby bærekraftig produserte varer. Alternativt kan man premiere leverandører som kan tilby et større antall bærekraftig produserte varer enn det som stilles krav til. Etisk handel Norge har oversikt over sertifiserings- og merkeordninger for bærekraftig produksjon.
Spørsmål:	For å oppfylle kravet til bærekraftig produksjon: Bør hver enkelt produksjonsenhet revideres for bærekraftig produksjon eller er det tilstrekkelig å gjennomføre stikkprøver på enkelte produksjonsenheter? Eksempelvis tilbyr kaffeleverandører kaffe som 100% produsert på plantaser som er 3.partsrevidert for bærekraftig produksjon. Det tilbys også kaffe der det har blitt gjennomført stikkprøve-revisjoner på enkelte av plantasjene. Det vil si at det er kaffe fra plantaser som ikke blitt revidert som er blandet med kaffe fra reviderte plantaser.
Bane NORs svar	Hver enkelt produksjonsenhet bør kunne vise til revisjon for bærekraftig produksjon, eventuelt kunne begrense til revisjon der hvor det er vurdert høy risiko/viktigheten av anskaffelsen. Vi evaluerer uansett å miljø og klima (EPDer og tilsvarende), i så fall må man ikke evaluere og kvalifisere på samme krav. Vi er usikre på hvor dekkende merkeordninger er globalt, i så fall må dette sjekkes i en RFI/markedsundersøkelse.

Anbefalt tildelingskriterium (1):

Tildelingskriterium	Bærekraftig produksjon
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere at kontraktens gjenstand er bærekraftig produsert med respekt for grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljøhensyn og antikorrupsjon.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premies dersom; produkter eller tjenester som anskaffes er bærekraftig produsert. Punkt 1 i DFØ og EHNs foreslåtte kontraktsvilkår for bærekraftige leverandørkjeder skal etterleves. Leverandøren blir premiert for antall bærekraftig produserte produkter i henhold til [produktvolumet] og [spend] av de produkter som Oppdragsgiver har valgt ut.

Dokumentasjon:	Leverandøren skal fylle inn i Oppdragsgivers produktskjema hvilke av de utvalgte produktene som er kontrollert bærekraftig produksjon og oppgi hvilken dokumentasjon som bekrefter dette. I produktskjemaet skal det krysses av for hvilke av de utvalgte produktene som enten har en merkeordning (for eksempel TCO Certified, Fairtrade or OEKO-TEX Standard 100) som bekrefter at produktet er bærekraftig produsert, eller som har dokumentasjon som viser at produksjonsenheten hvor produktet er produsert, er kontrollert for bærekraftig produksjon. Dokumentasjon av hvorvidt produktene er bærekraftig produsert er en merkeordning som er fastsatt av tredjepart uavhengig anerkjent organisasjon. Merkeordningen skal være godkjent av International Trade Center og finnes søkbar i StandardsMap Annen dokumentasjon som kan brukes er: • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand er produsert på en produksjonsenhet er SA8000 sertifisert, har signert The Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh, The Pakistan Accord on Health and Safety in the Textile and Garment Industry, eller tilsvarende. • Dokumentasjon som tilsier at kontraktens gjenstand kommer fra en produksjonsenhet med et anerkjent HMS ledelsessystem (for eksempel ISO45001) eller anerkjent miljøledelsessystem (for eksempel ISO14001). • Revisjonsdokumentasjon basert på SA8000 eller SMETA 4-pillar revisjonsprotokoll, eller tilsvarende internasjonalt anerkjent revisjonsprotokoll. Revisjonene skal gjennomføres av revisor som er tredjepartssertifiserte av SAAS, AAC, ISO19011 eller tilsvarende. Dokumentasjonen får ikke være eldre enn 12 måneder.
Informasjon om tildelingskriteriet	Ved å premiere leverandørene for sertifiserte produkter eller produksjonsenheter som hvor tilsvarende 3. parts revisjon gjennomføres, minskes risikoen for brudd på kontraktsvilkårene for aktsomhetsvurderinger og ansvarlig styring av leverandørkjedene. Evalueringen gjennomføres ved at oppdragsgiver teller antall produkter av de utvalgte produktene på rammeavtalen) som er dokumentert bærekraftig produsert ganget med [produktvolumet] eller [spend]. Ut ifra dette kan leverandørene få prosentvist prisavslag, alternativt poeng, jo flere av de utvalgte produktene som er dokumentert bærekraftig produsert. Markedsdialog er viktig ved bruk av dette tildelingskriteriet. Først og fremst for å varsle leverandørene om at dere ønsker å bruke et slikt tildelingskriterium og få en oversikt over leverandører som kan levere på dette. Dersom det er mange leverandører som kan oppfylle forventningene for noen produkter, kan det være bedre å bruke kravspesifikasjon på de spesifikke produktene.

Anbefalt tildelingskriterium (2):

Tildelingskriterium	Oversikt over leverandørkjeden Kommentar Bane NOR: Bedre også her å bruke «Sporbarhet i leverandørkjeden»?
Formål med tildelingskriteriet	Formålet er å premiere leverandører som kan dokumentere oversikt over leverandørkjeden for kontraktens gjenstand.

	Kommentar Bane NOR: som kan dokumenter sporbarhet i leverandørkjeden for kontraktens gjenstand. Dette er veldig bra!
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premiers dersom; leverandøren redegjøre for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon for følgende trinn i leverandørkjeden til produkter [x,y,z]: 1) Sammenstilling (det siste leddet i produksjonsprosessen der komponenter og deler settes sammen til det ferdige produktet). 2) Komponentproduksjon (den leddet i produksjonsprosessen der komponentene som inngår i det ferdige produktet lages). 3) Råvareuttak (den leddet i produksjonsprosessen der råvaren som inngår i hovedkomponentene utvinnes). Leverandøren blir premiert for hvor mange ledd i leverandørkjeden de kan vise for følgende produkter: [Oppdragsgiver fyller ut].
Dokumentasjon:	Leverandøren fyller ut produksjonsenheter i Oppdragsgivers produktskjema, for følgende utvalgte produkter: [x,y,z]. Leverandøren redegjør for firmanavn, adresse og kontaktinformasjon i leverandørkjeden for oppgitte trinn i leverandørkjeden. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter som leverandøren kan vise adresse for produksjonssted av komponenter for: [x,y,z]. For eksempel grafikkort og prosessor og lagringsenheter for PCer eller mobiltelefoner. Oppdragsgiver har valgt følgende produkter i hovedkomponentene [x,y,z] hvor leverandøren kan vise hvilke råvarer som komponentene inneholder og hvor de stammer fra: [x,y,z]. Leverandørene premieres ut fra antall oppgitte ledd i leverandørkjeden per utvalgte produkter: [x,y,z]. Kommentar Bane NOR: Skal vi ha dette som tildelingskriterier må vi også kunne etterprøve det som oppgis. Vi har selv i tidligere anskaffelse premiere basert på en beskrivelse av hvordan det jobbes med temaet (har de det inkludert i en risiko-modell, har de dedikerte ressurser med relevant kompetanse mv)
Informasjon om tildelingskriteriet	Oppdragsgivere anbefales å premiere leverandører som har kunnskap og oversikt over leverandørkjedene. Enkelte industrier og bransjer har utviklet høy grad av sporbarhet. Etter matinformasjonsforskriften, skal blant annet frukt, grønnsaker og ferdigforpakkede matvarer være merket med opprinnelsesland og diverse andre krav til sporbarhet i leverandørkjeden. Produktkontrolloven, som omfatter alle produkter som kan føre til helseskade eller miljøforstyrrelse, krever sporbarhet i leverandørkjeden. Omfattede virksomheter må ha systemer på plass for å dokumentere og spore produktenes opprinnelse og bevegelser gjennom

	leverandørkjeden. Andre industrier og bransjer har ikke hatt samme plikt til å redegjøre for sporbarhet. I en tid preget av krig og konflikt er sikkerhet og beredskap i forhold til ansvarlig og bærekraftig styring av leverandørkjeder et sentralt tema. Det er derfor viktig at oppdragsgiver forsikrer seg om at leverandørene har kunnskap om leverandørkjeden, fordi produkter og komponenter kan vise seg å være ulovlig fremstilte eller inneholde helsefarlige stoffer. Det finnes en rekke selskaper som kan vise til sporbarhet i hele leverandørkjeden. For eksempel har Fairphone publisert et interaktivt kart over sine leverandørkjeder med informasjon om hvilke produkter som tilvirkes på de forskjellige produksjonsenhetene. Fairphone oppgir videre hvor produksjonsenhetene for hovedkomponenter og lokalisasjonen for råvareuttak til hovedkomponentene befinner seg: https://www.fairphone.com/en/impact/source-map-transparency/
Spørsmål:	Bør leverandører bli premiert dersom de i tillegg offentliggjort en leverandørliste?
Bane NORs svar:	Ja, men det må også kunne vises til informasjon hvor dokumentasjonen er etterprøvbart. Altså tildelingskriteriet 1 hvor det kreves noen form for sertifisering av sted, revisjon 3. part eller lignende. Eks. ved kjøp av solceller med produksjonssted Kina.

Anbefalt tildelingskriterium (3):

Tildelingskriterium	Levelønn/leveinntekt
Formål med tildelingskriteriet -	Formålet er å premiere leverandører som legger til rette for levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand.
Formulering av tildelingskriteriet	Tilbyder premieres dersom; 1. Leverandøren kan vise til retningslinjer om at levelønn eller leveinntekt skal utbetales ved produksjon av kontraktens gjenstand. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 2. Leverandøren kan vise til aktiv deltakelse i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene skal være fasilitert av sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 3. Leverandøren kan vise til den metodikk som brukes for å beregne levelønnsnivå eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Levelønnsnivå eller leveinntekt skal være beregnet i henhold til Anker-metoden eller tilsvarende metode. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider. 4. Leverandøren kan vise til en innkjøpspraksis som bidrar til å redusere gapet mellom estimert levelønn eller leveinntekt og nåværende lønnsnivå eller lønnsinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Anker-metoden eller OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og

	leveinntekt eller tilsvarende metode skal brukes. Informasjonen skal være offentlig tilgjengelig på leverandørens nettsider.
Dokumentasjon:	1. Leverandøren har publisert en offentlig forpliktelse til å fremme levelønn eller leveinntekt ved produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 1 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved. 2. Leverandøren deltar aktivt i levelønn eller leveinntekts-flerpartsinitiativer under produksjon av kontraktens gjenstand. Initiativene er fasilitert av for eksempel sivilsamfunnsorganisasjoner, overstatlig organisasjon, bransjeorganisasjoner eller tilsvarende. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved. 3. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om levelønnsnivåer sammenlignet med nåværende lønnsnivå ved utvalgte produksjonsenheter der kontraktens gjenstand er produsert. Dette tilsvarer trinn 2 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til nettside der denne informasjon er publisert skal legges ved. 4. Leverandøren har offentlig tilgjengelig informasjon om hvordan leverandørens innkjøpspraksis bidrar til å redusere gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt i leverandørkjeder under produksjon av kontraktens gjenstand. Dette tilsvarer trinn 3 i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Lenke til leverandørens nettside der informasjon er publisert legges ved.
Informasjon om tildelingskriteriet	Lønn og inntekter som er under et nivå som er nødvendig for å oppnå anstendige levevilkår og unngå fattigdom, oppstår når prispress fra kjøpende virksomheter videreføres nedover i leverandørkjeden. OECD har utviklet retningslinjer for ansvarlig næringsliv som inkluderer prinsipper for levelønn. Ifølge ILO er over en milliard arbeidere i verden arbeidende fattige. Det vil si at 1/3 av arbeiderne i de globale leverandørkjedene ikke har en lønn de kan leve av. En av rotorsakene til brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden er knyttet til fattigdom og at arbeidere ikke kan overleve på lønnen de får utbetalt. Eksempelvis er minimumslønnen 80 % lavere enn en levelønn i Bangladesh, der mesteparten av verdens tekstilproduksjon skjer. Det samme gjelder i mange andre industrier, som for eksempel i kaffeindustrien, der det er et kjent problem at betalingen til kaffebøndene er under leveinntektsnivå. En levelønn er en lønn som, i henhold til ILOs definisjon, er tilstrekkelig til å dekke levekostnadene for en husholdning, inkludert mat, bolig, helsevesen, utdanning, transport og sparing til uforutsette hendelser. OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt gir konkret veiledning om hvordan virksomheter skal adressere gapet mellom levelønn/leveinntekt og den reelle lønnen/inntekten arbeiderne i leverandørkjeden får utbetalt. Anker-metoden er den anerkjente standarden, som OECD, Global Compact, CSRD, CSDDD og tvangsarbeidsforordningen refererer til som metode for å fastsette levelønn og leveinntekt. Anker-metoden er en anerkjent tilnærming som beregner lønninger basert på regionale levekostnader. Metoden tar hensyn til sentrale varer og tjenester som er

	nødvendige for å opprettholde en anstendig levestandard. Anker-metoden er tilpasset ILO prinsippene for utregning av levelønn. Ved å premiere leverandører som aktivt arbeider for en innkjøpspraksis som reduserer gapet mellom nåværende lønn/inntekt og estimert levelønn/leveinntekt, minskes risikoen for brudd de grunnleggende menneskerettighetene i leverandørkjeden. Veiledning om hvordan virksomheter kan sikre at de betaler tilstrekkelig for sine varer og tjenester for å muliggjøre at levelønn/leveinntekt utbetales finnes i OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger for levelønn og leveinntekt. Forbrukertilsynet og Global Compact er andre informasjonskilder.
Spørsmål:	Skal det i veiledningen om dette tildelingskriteriet anbefales at det kun vurderes brukt i forbindelse med kvalifikasjonskrav (1)?
Bane NORs svar:	Det høres riktig ut.

Med vennlig hilsen

Vibeke Tegneby
 Bane NOR
 Fagansvarlig Sosial bærekraft og bærekraftig
 styring
 Strategi og bærekraft

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes uten signatur